

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. május 6.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a tanuló által elért összes/teljes pontszámot**.

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszlelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszlelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszlelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszlelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszlelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszlelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszlelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszlelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-val kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz-hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítóknak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két magyar történelemre vonatkozó feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén**

Ha *három feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladattípus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van három olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 15., 18. vagy 14., 15., 18.).

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nincs három olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 15., 20.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához:

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni.

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A tématarítás, a lényeg kiemelése: lényegre törően, a feladatban felvetett problémára koncentrál-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- A műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a megfelelő forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértés**re adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.
3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használta a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.
4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik. Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak pontszámának is meg kell egyeznie. Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásoknál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említi az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.
0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása
A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.
--

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.
--

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
--

2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl. a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
--

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.
--

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is és értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám **(2)** segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni!
8. Számítsa ki a három esszéfeladatban elért **összesített vizsgapontszámot!** (Ha az összesített vizsgapontszám 0,5-re végződik, nem kell kerekíteni.)

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat! (Ha a feladatlap összpontszáma 0,5-re végződik, akkor sem kell kerekíteni.)

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	21	

I. Rövid választ igénylő feladatok
1. A Római Birodalom bukása (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

a) Gótok betelepülése

b) 395

c)

1. Nyugat-Római Birodalom

2. Kelet-Római Birodalom *vagy* Bizánc*(A sorrend nem számít.)***2. Középkori eretnekmozgalmak (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)**

a) bogumilok

b) albigensek

c) valdensesek

d) az egyház erőszakosan fellépett az eretnek mozgalmak ellen *vagy* kiközösítette az eretnekeket *vagy* átokkal sújtotta az eretnekeket**3. Károly Róbert gazdaságpolitikája (Összesen 5 pont.)**

a) bor, réz (Elemenként 0,5 pont.)

b) Pl.: fűszer, német vászon, posztó, fémipari termék (Elemenként 0,5 pont.)

c) (Elemenként 1 pont.)

1.	harmincadvám <i>vagy</i> harmincad
2.	aranyforint <i>vagy</i> forint <i>vagy</i> aranypénz
3.	kapudó

4. Kora újkori tudomány (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

Kopernikusz	<input type="text" value="D"/>	Galileo Galilei	<input type="text" value="B"/>
Rembrandt	<input type="text" value="C"/>	Bacon	<input type="text" value="A"/>

5. A jobbágység a XVIII. században (Összesen 5 pont.)a) robot *vagy* munkajáradék (1 pont)

b) Heti egy nap ígás vagy heti két nap gyalog robot. (1 pont)

c) Mária Terézia (0,5 pont)

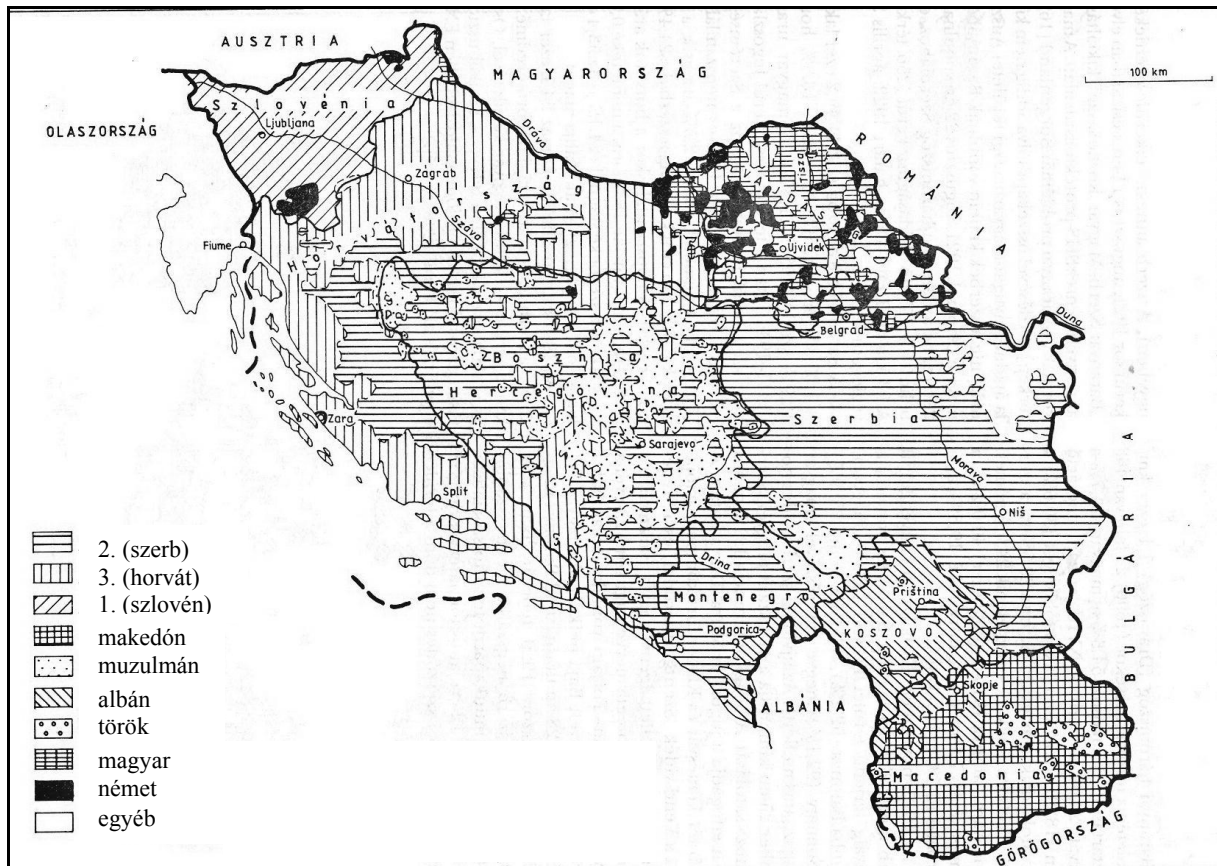
d) 1740-1780 (1 pont)

e) Eltörölte a(z örökös) jobbágyságot *vagy* megszüntette a jobbágység kifejezést *vagy* engedélyezte a szabad költözést. (1 pont)

f) II. József (0,5 pont)

6. A Balkán (Összesen 3 pont.)

a) (Elemenként 0,5 pont.)

b) Törökország vagy Török Birodalom vagy Oszmán Birodalom (0,5 pont)

c) Törökország vagy Török Birodalom vagy Oszmán Birodalom (1 pont)

7. A reformkori Magyarország (Elemenként 0,5 pont, összesen 5 pont.)

Széchenyi István

vezeték- és keresztnév

A, D, F, G

Kossuth Lajos

vezeték- és keresztnév

B, C, E, H

8. A nagy gazdasági világválság (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) hamis
- b) igaz
- c) igaz
- d) igaz

9. A Horthy-korszak (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 18,8
- b) a mezőgazdaságban
- c) kb. százszoros
- d) mezőgazdaság

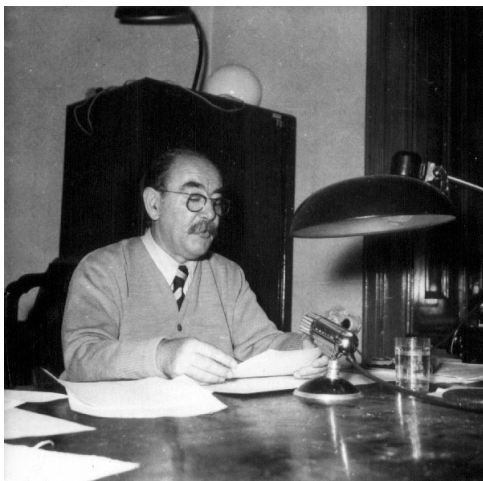
10. 1956 (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

D

A

B

C

11. Európai Unió (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

		Európai Tanács	Európai Bizottság	Mindkettő	Egyik sem
1.	Tagjai közé tartoznak a tagállamok állam- és kormányfői.	X			
2.	732 képviselő alkotja.				X
3.	Javaslatot tehet az Európai Parlamentnek és az Európai Unió tanácsának.		X		
4.	Legfontosabb feladatai közé tartozik a pénzügyek ellenőrzése.				X
5.	Tagjait az Európai Parlament választja.		X		
6.	Ajánlásokat fogalmaz meg az Európai Unió tanácsának és a Bizottságnak.				X

12. A nemzetiségi törvény (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a)** Legalább egy évszázada honos népcsoport *vagy* magyar állampolgárság *vagy* saját nyelv *vagy* saját kultúra
- b)** válasz: Igen; indoklás: mert a törvény kimondja, hogy a kisebbségek joga a kisebbségi önkormányzat alakítása.
- c)** válasz: Nem; indoklás: mert nem magyar állampolgár.
- d)** válasz: Nem; indoklás: mert nem szerepelnek a kisebbségek felsorolásában *vagy* nem élnek egy évszázada hazánkban.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A kereszténység tanítása (rövid)

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a kereszténység főbb tanításait mutatja be.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó ismeri a korszak alapvető kronológiai, topográfiai összefüggéseit, azokat beépíti válaszába. T Ismeri a kereszténység kialakulásának területét, és az I. században helyezi el kialakulását.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat (pl. vallás, ideológia, egyistenhit), illetve helyesen alkalmazza a téma szakkifejezéseit (pl. evangélium, hittérítés, keresztény, megváltás).	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le azokból. T Pl.: rögzíti, hogy a kereszténység tanítása új elemeket tartalmazott a Római Birodalom területén eddig megjelenő vallásokkal szemben, leírja, hogy ezek a szeretet, az igazság, a remény, valamint megállapítja, hogy a szegényekkel szembeni adakozás, gyámolítás is ide tartozik.	0-4
Eseményeket alakító tényezők	M A vizsgázó feltárja a kereszténység főbb tanításait, s megmagyarázza azokat. T Pl.: rögzíti, hogy a tanítások kezdetben a szegények között voltak népszerűek, megállapítja, hogy nekik adtak elsősorban megnyugvást, biztatást az élet gyötrelmeinek az elviselésére. T Pl.: vázolja, hogy a kereszténység gyors terjedését a tanításokban kell keresnünk, megállapítja, hogy nemcsak a zsidók között lett népszerű <i>vagy</i> megállapítja, hogy a kereszténység megfelelő magyarázatot adott a szegények számára.	0-6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

14. A rabszolgakérdés az USA-ban a XIX. században (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a rabszolgakérdést, mint az USA alapvető problémáját mutatja be. Vákolja észak-dél szembenállását a kérdésben, bemutatja a polgárháborút és a rabszolgaság eltörlését.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó ismeri a korszak alapvető kronológiai, topográfiai összefüggéseit, azokat beépíti válaszába. T Ismeri a déli és északi államok közötti gazdasági különbségeket, valamint helyesen alkalmazza a polgárháború (1861-65) évszámát.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat (pl. rabszolga, alkotmány, iparfejlődés), illetve helyesen alkalmazza a téma szakkifejezéseit (pl. abolícionizmus, ültetvény).	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le azokból. T Pl.: rögzíti, hogy a rabszolgák helyzete igen rossz, a déli államok elutasítják felszabadításukat, megállapítja, hogy a polgárháború eredményeként felszabadulnak, ezt az alkotmányban is rögzítik.	0-4
Eseményeket alakító tényezők	M A vizsgázó feltárja a rabszolgakérdés alapproblémáit, bemutatja az érveket, ellenérveket. T Pl.: rögzíti, hogy a rabszolgakérdés radikalizálódása az amerikai polgárháború kirobbanásához vezetett, megállapítja, hogy a polgárháború eredményeként eltörlőlik a rabszolgaságot. T Pl.: vákolja, hogy a rabszolgakérdés alaptermészete gazdasági jellegű, megállapítja, hogy a déli, ültetvényes gazdálkodással foglalkozó államok érdeke a rabszolgaság fenntartása, míg az északi, iparosodó államok érdeke annak eltörlése.	0-6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

15. A magyar művészet Mohács előtt (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	Alapvetően a magyar írásbeliségről, építészetről, ötvösművességről ír. Bemutatja a román és a gótika magyarországi megjelenését.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó ismeri a korszak alapvető kronológiai, topográfiai összefüggéseit, azokat beépíti válaszába. T Ismeri a román és a gótika, reneszánsz időbeni megjelenését.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat (pl. építészet, ötvösművészet, korstílus), illetve helyesen alkalmazza a téma szakkifejezéseit (pl. román, gótika, vár, nyelvemlék).	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le azokból. T Pl.: rögzíti, hogy a magyar írásbeliség első nyelvemlékei közé tartoznak a Halotti beszéd és könyörgés és az Ómagyar Mária siralom, vagy megállapítja, hogy a jáki templom román stílusú vagy a XIII. századtól jelentős lesz a várépítés.	0-4
Eseményeket alakító tényezők	M A vizsgázó bemutatja a romanika és a gótika főbb ismertetőjegyeit az épületeken, kitér a legfontosabb nyelvemlékek jelentőségére, és megemlíti az ötvösművészet szerepét a kor művészetében. T Pl.: rögzíti, hogy IV. Béla várépítési politikájának következtében a tatárjárást követően megindul a kővárak építése a XIII-XIV. században, megállapítja, hogy a diósgyőri vár is ezek közé tartozik. T Pl.: vázolja, hogy a nyelv korabeli állapotát tükrözik a magyar nyelvemlékek, megállapítja, hogy ez a középkori írásbeliség és kultúra elsősorban az egyházhoz kötődött.	0-6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

16. A magyar végvárrendszer kialakulása és változása (hosszú)

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a témára vonatkozó tényeket, összefüggéseket, adatokat alkalmaz. Bemutatja a végvárrendszer változásának főbb okait. Bemutatja a török terjeszkedését, a várháborúk időszakát.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó ismeri a téma alapvető kronológiai, topográfiai összefüggéseit, azokat beépíti válaszába. T Bemutatja a topográfiai változásokat, jelöli a főbb várakat (Nándorfehérvár, Buda, Temesvár, Eger), valamint elhelyezi a változásokat időben is. (1526, 1541, 1566, 1568).	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános fogalmakat, megfelelően alkalmazza a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T Használja a következő általános fogalmakat (pl. végvár, háború), illetve helyesen alkalmazza a téma szakkifejezéseit (pl. végvári katonaság oszmán-török, janicsár, bástya).	0-4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a megadott forrásokban található információkat, következtetéseket von le azokból. T Pl.: rögzíti a végvárrendszer változásait a térképek alapján, megállapítja, hogy a török támadás következtében északra tolódik a legfontosabb végváraink elveszése miatt (pl. Nándorfehérvár, Temesvár, Szolnok). T Pl.: rögzíti, hogy az egyik fordulópont a mohácsi csata volt, megállapítja, hogy a csata elvesztése katonai, morális, politikai mélypontja jutatta Magyarországot, mely így képtelen ellenállni a török újabb támadásainak. T Pl.: rögzíti, hogy Buda eleste, és azt követő 1552-es támadás, Szolnok, Temesvár, Drégely eleste a végvárrendszer teljes összeomlását jelenti, az ország három részre szakadásához vezetett.	0-8
Eseményeket alakító tényezők	M A vizsgázó bemutatja a magyar végvárrendszer változását. T Pl.: vázolja, hogy a kialakulásához a Balkánon megjelenő török veszély járult hozzá, megállapítja, hogy a törökkel vívott harcokban a végvári rendszer többször módosult. T Pl.: rögzíti, hogy XVI. században az országba beékelődött a Török Hódoltság területe, megállapítja, hogy az ország belső területein levő várak ennek következtében végvárakká váltak. T Pl.: vázolja, hogy a harmadik végvárvonalka kialakulása a drinápolyi béke (1568) aláírása után történik, megállapítja, hogy ez egyben az ország három részre szakadásának a rögzítését is jelenti. T Pl.: utal arra, hogy végvárrendszer volt a magyar hadviselés egyik legfontosabb tényezője, és megállapítja, hogy ennek ellátása, fenntartása jelentette a legnagyobb	0-10

	problémát a politikai vezetés számára.	
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

17. A magyar arisztokrácia a dualizmus korában (rövid)

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a magyar arisztokrácia helyzetét mutatja be és elemzi.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó ismeri a korszak alapvető kronológiai, topográfiai összefüggéseit, azokat beépíti válaszába. T Ismeri a dualizmus időszakát (1867-1918), illetve a dualizmus térbeliségére vonatkozó alapvető információkat (az Osztrák-Magyar Monarchia kiterjedése; területe).	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat (pl. társadalom, dualizmus, életmód), illetve helyesen alkalmazza a téma szakkifejezéseit (pl. arisztokrácia, nagypolgárság, dzsentrí).	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le azokból. T Pl.: rögzíti, hogy az arisztokrácia életmódja lényegében nem változott az elmúlt évszázadokban, megállapítja, hogy változatlanul elzártan, kasztszerűen őrzik életüket.	0-4
Eseményeket alakító tényezők	M A vizsgázó feltárja az arisztokrácia életmódjának számos elemét. T Pl.: rögzíti, hogy néhány száz család jelenti a magyar arisztokráciát, megállapítja, hogy ezek a családok tartják a kezükben a politikai, gazdasági, tudományos élet kulcspozícióinak jelentős részét. T Pl.: vázolja, hogy a kapitalizálódás ellenére, a arisztokrácia erősebb, mint a megjelenő nagypolgárság, megállapítja, hogy ez a torlódott társadalmi struktúra kialakulásának a jele.	0-6
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

18. Gazdasági fejlődés a dualizmus korában (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a témára vonatkozó tényeket, összefüggéseket, adatokat alkalmaz. Alapvetően a hazai gazdaság fejlődését elemzi. Bemutatja az ország külső és belső gazdasági viszonyait.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó ismeri a téma alapvető kronológiai, topográfiai összefüggéseit, azokat beépíti válaszába. T Vázolja az ország gazdasági régióit, főbb ipari, mezőgazdasági területeit (az Osztrák-Magyar Monarchia mint gazdasági közösség) a dualizmus (1867-1918) időszakában.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános fogalmakat, megfelelően alkalmazza a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T Használja a következő általános fogalmakat (pl. ipar, mezőgazdaság, kereskedelem, tőzsde, bank), illetve helyesen alkalmazza a téma szakkifejezéseit (pl. ipari forradalom, infrastruktúra gyár, vasútépítés, gépesítés).	0-4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a megadott forrásokban található információkat, következtetéseket von le azokból. T Pl.: rögzíti, hogy a vasútfejlesztés a dualizmus időszakában igen dinamikus, megállapítja, hogy a monarchia ideje alatt néhány vasútvonalból, sugaras, körkörös vasúti struktúra alakul ki. T Pl.: rögzíti, hogy a mezőgazdasági termelésben is megkezdődött a gépesítés, és megállapítja, hogy ez jórészt a nagybirtokon jelenik meg, a kis- és törpebirtokokon változatlanul az emberi munkaerőt alkalmazták. T Pl.: rögzíti, hogy a megjelentek a bankok, a tőzsde, ami a hazai tőke fejlődését indukálta, és megállapítja, hogy a tőkekoncentráció is felgyorsult ebben az időben.	0-8
Eseményeket alakító tényezők	M A vizsgázó bemutatja az ország gazdasági fejlődését, jellemzi az egyes gazdasági ágazatokat. T Pl.: vázolja, hogy a gazdasági fejlődés gyors ütemben zajlott, vagy az első és második ipari forradalom vívmányai szinte egy időben jelentek meg, s megállapítja, hogy az ország közepesen fejlett ipar-agrár országgá vált. T Pl.: utal arra, hogy a dualista rendszer kialakítása komoly lökést adott a gazdasági fejlődésnek, megállapítja, hogy ez kölcsönösen előnyökkel járt Ausztria és Magyarország számára <i>vagy</i> utal arra, hogy a dualizmus keretében megvalósuló gazdasági integráció (pl.: vámunió, a tőke és a munkaerő szabad áramlása) mindkét társállamnak kölcsönös előnyökkel járt. T Pl.: rögzíti, hogy a magántőke mellett az állami szerepvállalás is megjelent, megállapítja, hogy az állami részvétel jelentős volt a gazdaság fejlesztésében (ipartámogatás, fajtanemesítések, vasútépítés, MÁV).	0-10

	T Pl.: vázolja, hogy az ország fejlett gazdasági kapcsolatokat tartott fenn a nyugat-európai országokkal, de nagyon jelentős maradt az Ausztriához fűződő gazdasági kapcsolata is, megállapítja, hogy ez elősegíti a gyors gazdasági fejlődést.	
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

19. A Horthy-korszak életmódja (rövid)

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a korszak életmódtörténetén belül a város és a vidék közötti különbségeket mutatja be, valamint érzékelteti a városon és vidéken belüli eltéréseket is. Bemutatja a főváros kiemelkedő civilizációs viszonyait, de megemlíti az urbanizáció árnyoldalait is.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó ismeri a korszak alapvető kronológiai, topográfiai összefüggéseit, azokat beépíti válaszába. T Ismeri az ország belső viszonyait, ismeri a településformák közötti viszonyokat, valamint a korszakot, a 20-as, 30-as éveket.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat (pl. urbanizáció, ipari forradalom, szegénység, város, falu), illetve helyesen alkalmazza a téma szakkifejezéseit (pl. infrastruktúra, polgár).	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le azokból. T Pl.: rögzíti, hogy nagy különbség tapasztalható a főváros és a vidék között, de megállapítja azt is, hogy azonos település típuson, vidéken (falu, város) és a fővároson belül, is óriási különbségek tapasztalhatók <i>vagy</i> rögzíti, hogy a lakosság nagy része falun él, megállapítja, hogy ez a társadalom átlagos életszínvonalának alacsony fokát jelenti.	0-4
Eseményeket alakító tényezők	M A vizsgázó feltárja a főváros és a vidék közötti különbség jelentősebb okait. T Pl.: rögzíti, hogy az egyik különbség az infrastrukturális eltérésekben keresendő, megállapítja, hogy a vidék infrastrukturálisán lényegesen elmaradottabb.	0-6

	T Pl.: vázolja, hogy nagyfokú eltérés a vidék és főváros, valamint a településformákon belül is, megállapítja, hogy ennek egyik oka az ország gazdasági fejletlensége	
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

20. A magyar külpolitika a II. világháború első éveiben (hosszú)

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a témára vonatkozó tényeket, összefüggéseket, adatokat alkalmaz. Bemutatja a magyar külpolitika útkeresését. Bemutatja a politikai és a katonai vezérkar közötti véleménykülönbséget. Bemutatja, hogy a katonai vezérkar a háború mellett áll, míg a politikai vezetés óvatosabb, több lehetőséget is számításba vesz.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó ismeri a téma alapvető kronológiai, topográfiai összefüggéseit, azokat beépíti válaszába. T Vákolja az ország gyarapodását térben és időben, valamint tájékozott a világháború frontjait illetően. Ismeri a Lengyelország elleni hadjárat körülményeit és az 1940-41-es évek katonai eseményeit.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános fogalmakat, megfelelően alkalmazza a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T Használja a következő általános fogalmakat (pl. front, háború, diplomácia), illetve helyesen alkalmazza a téma szakkifejezéseit (pl. tengelyhatalmak, bécsi döntés, revízió).	0-4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a megadott forrásokban található információkat, következtetéseket von le azokból. T Pl.: rögzíti, hogy a magyar külpolitika a háború kitörésekor semleges volt, de emellett végig a németeket támogatta, megállapítja, hogy a németek területek visszacsatolásával állították hazánkat maguk mellé, ami végül a Szovjetunió megtámadásához is vezetett. T Pl.: rögzíti, hogy a nyugati hatalmak Magyarország semlegességét követelték, súlyos következményeket helyeztek kilátásba arra az esetre, ha Magyarország feladja semlegességét, megállapítja, hogy a Szovjetunió elleni hadjárat megindítása után a szövetségesekkel szemben beállt a hadiállapot. T Pl.: rögzíti, hogy a villámháború reménye Németország részéről hamar szertefoszlott, a magyar hadvezetésen belül nincs konszenzus a magyar részvétel intenzitására, a németekkel való katonai együttműködésre nézve; a fenntartás nélküli német szövetséggel szemben az óvatosabb	0-8

	álláspont, nagyobb távolság tartás gondolata is felmerül.	
Eseményeket alakító tényezők	<p>M A vizsgázó a magyar külpolitika lehetőségeit mutatja be és elemzi.</p> <p>T rögzíti, hogy a trianoni békeszerződés, illetve a revízió kérdése a két világháború közötti kormányok külpolitikáját alapvetően befolyásolta, s megállapítja, hogy ez meghatározta a magyar-német viszony alakulását a harmincas években. (Németország közreműködése az első és második országgyarapítás esetében).</p> <p>T rögzíti a Horthy-korszak hangsúlyos kommunista-ellenességét, illetve a Szovjetunió két világháború közötti elzárkózását, megállapítja, hogy e tényezők is közrejátszanak abban, hogy a Szovjetunió elleni háború tényének elfogadtatása Magyarországon csekély ellenállásba ütközik.</p> <p>T Pl.: utal arra, hogy a háború második évében (1940) Magyarország Németország közreműködésével újabb területekhez jut (II. bécsi döntés), megállapítja, hogy ez az erőteljesebb német orientáció térnyerésének kedvezett, s ennek következménye, hogy Magyarország csatlakozott a háromhatalmi egyezményhez.</p> <p>T Pl.: vázolja, hogy a Szovjetunió elleni német támadást követően Magyarország hadviselő féllé vált, megállapítja, hogy ez Magyarország egyértelmű elkötelezettségét jelentette Németország mellett, az ország nem tudta elkerülni a hadiállapotot a kialakuló antifasiszta koalíció tagjaival: Angliával és az Amerikai Egyesült Államokkal.</p>	0-10
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21